

*Секція 3: Економіка та управління національним господарством,
національні моделі економічних систем*

*Іванов С.В., доктор економічних наук,
Ляшенко В.І., доктор економічних наук,
Іваннікова М.М., кандидат економічних наук,
Міжнародний центр досліджень соціально-економічних проблем
модернізації та розвитку кооперації, м. Полтава*

**ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ СІЛЬСЬКИХ
ГРОМАД УКРАЇНИ**

Питання розвитку та впровадження децентралізаційних процесів в Україні на сьогоднішній день є досить актуальними на рівні всіх областей країни. В Україні майже 12 тисяч територіальних громад. Серед них понад 6 тисяч має до 3 тисяч осіб, близько 5 тисяч – до тисячі осіб, приблизно тисяча громад налічує до 500 осіб. У більшості з них немає виконавчих органів сілрад, бюджетних установ, комунальних підприємств. Органи місцевого самоврядування таких громад практично не можуть здійснювати надані їм законом повноваження. Дотаційність 5419 бюджетів місцевого самоврядування становить понад 70%, 483 громади утримуються за рахунок держбюджету на 90%. За умов виконання державної програми децентралізації влади на сьогоднішній день понад 6000 територіальних громад Країни ініційовано в процес об'єднання. За період з початку 2015 року в Україні 794 сільських, селищних та міських рад об'єдналися у більше ніж 150 територіальних громад. Протягом цього періоду часу загальні обсяги власних ресурсів місцевих влад зросли на 41,2 %, що складає близько 29 млрд. грн. Якщо розглядати вплив децентралізації

сільських та селищних рад на сучасний стан країни в контексті цієї реформи, то зрушень безліч – від податків до виборчого права.

Для того, щоб почати власну децентралізацію, потрібна конституційна реформа, оскільки передача повноважень від Києва до обласних та районних центрів передбачає ряд законодавчих змін, над якими працює ряд експертів, комітетів і груп.

Найголовніша мета децентралізації – на місцях формувати свої потреби в грошах і самим їх задовольняти. Вона передбачає визначити територіальну основу органів місцевого самоврядування та виконавчої влади, а для цього - створити трирівневу систему адміністративно-територіального устрою в Україні. Планується, що це будуть 27 регіонів, 120-150 районів і 1500-1800 громад. Тобто, відбудеться і адміністративна реформа.

По-друге, реформатори планують розмежувати повноваження між органами місцевого самоврядування різних рівнів, а саме - найбільш важливі для людей повноваження передати на найближчий до людей рівень влади. Так само повинні бути розділені повноваження між самоврядуванням і виконавчою владою, причому останній - залишиться тільки право контролю [3-4].

Представник центральної влади - префект, матиме повноваження зупиняти незаконні дії. Він також буде координувати роботу правоохоронних органів і здійснювати державні і національні програми. Зміни хороші, вони дають можливість місцевій владі взяти частину повноважень від державних адміністрацій [5]. Це формування бюджету, виконання місцевих і регіональних програм. Практично на місця віддано все, крім найголовніших сфер – оборона, безпека. Місцеві органи самоврядування тепер самі будуть формувати свій бюджет, зможуть

об'єднувати зусилля і фінанси. Таким чином, у них з'являться ресурси для вирішення нагальних питань і розвитку.

Ще один важливий аспект полягає в тому, що децентралізація передбачає зробити органи місцевого самоврядування підзвітними перед виборцями і державою.

Окрім таких зрушень у системі реконструкції влади в Україні не менш важливим питанням є фінансування міжнародними донорськими проектами, які інвестують у систему децентралізації влади в Україні значні кошти (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Структура найбільш впливових закордонних донорських проектів з питань децентралізації влади України

№ з/п	Назва проектів	Країна походження	Обсяги інвестицій
1.	«Підтримка політики регіонального розвитку в Україні (ППРРУ)» спільно з компанією GIZ (Німеччина)	Європейський Союз	25 млн.євро – гранти для регіональних проектів розвитку на період 2014-2017 рр. та 6 млн. євро – технічна допомога на період 2013-2016 рр
2.	«Місцевий розвиток, орієнтований на громаду III» (МРГ III)	ПРООН (Програма розвитку ООН)/ЄС	23,8 млн. євро на період 2014-2017 рр.
3.	«Електронне врядування та прозорість на рівні муніципалітетів»		960 тис. дол. у 2014-2017 рр.
4.	Програма ЄС «U-LEAD with Europe: міське розширення прав і можливостей, підзвітність та розвитку» (Ukraine – Local Empowerment, Accountability and Development Programme)	Німеччина, Швеція, Польща	ЄС – 60 млн. євро, ФРН – 6 млн. євро, Швеція – 30 млн. євро, Польща – 1 млн.

Продовження табл. 1

№ з/п	Назва проектів	Країна походження	Обсяги інвестицій
5.	«Децентралізація – шлях до кращих результатів та ефективності» – ДОБРЕ (Decentralization Offering Better Results and Efficiency – DOBRE)	США	50 млн. доларів на реалізацію цього проекту протягом 2016-2021 років
6.	«Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні (ПУЛЬС)»	США	8 200 000 дол. США
7.	Експертна підтримка врядування та економічного розвитку (EDGE)	Канада	18 824 758 Канадських доларів
8.	Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» (DESPRO)	Швейцарія	20 465 548 швейцарських франків
9.	Східно-Європейське партнерство у сферах енергоефективності та захисту навколишнього середовища (E5P) <ul style="list-style-type: none"> • Банк розвитку Ради Європи (БРРЕ) • Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) • Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) • Міжнародна фінансова корпорація (МФК) • KfW (Кредитна Установа для Відбудови – німецький державний банк розвитку) • Екологічна фінансова корпорація Північної Європи (ЕФКПЄ) • Інвестиційний банк Північної Європи (ІБПЄ) • Світовий банк (СБ) 	ЄС	Енергоефективність і житлових будівель (Дніпропетровськ ЄБРР 20 млн €, Житомир ЕФКПЄ 3 млн €, Е5Р 1,35 €) Відновлення систем централізованого теплопостачання (Полтава ЄБРР 15 млн €, Е5Р 5 млн, Луцьк ЄБРР 20 млн €, Е5Р 10 млн €) Відновлення систем водопостачання та очищення стічних вод (Миколаїв кредит Р 5.1 млн €)

Продовження табл. 1

№ з/п	Назва проектів	Країна походження	Обсяги інвестицій
10.	Проект «Енергетична ефективність»	Швеція	16,1 млн євро
11.	Програма розвитку муніципальної інфраструктури України	ЄС	від 150 000 до 600 000 євро

Необхідно також створити систему контролю за діяльністю органів самоврядування. Це дуже важливо але дуже складно. Ефективність подібної системи залежатиме саме від того, який механізм буде покладено в її основу. Враховуючі досліджені фактори впливу процесу децентралізації сільських та селищних рад на розвиток України, можна зазначити, що такі структурні перетворення матимуть позитивний вплив не тільки на регіональний розвиток та суспільну активність України, а й сприятимуть наближенню до модернізації економіки країни в цілому.

Література:

1. Децентралізація сільських громад: європейський досвід та перспективи для України / С.В. Іванов, В.І. Ляшенко, М.М. Іваннікова // Економічний вісник Донбасу. — 2016. — № 2 (44). — С. 50-55.
2. Донорські програми та можливості в контексті реформи децентралізації. Марія Пальчук (ГО “Товариство дослідників України”). Режим доступу: <http://www.prostir.ua/?kb=analiz-donorskyh-prohram-ta-jih-propozytisij-dlya-reformy-detsentralizatsiji-vlady>
3. Котов Е.В., Ляшенко В.И. Тесновский П. В. Предпосылки стратегирования развития субрегиона Доброполье // Економічний вісник Донбасу. – 2014. - №1. – С. 1-16.
4. Ляшенко В.І., Котов Є.В. Україна XXI: неоіндустріальна держава або «крах проекту». – Київ: ІЕП НАН України, 2015. – 196 с.
5. Ганущак Ю. Яким бути українському префекту //Дзеркало тижня. – 2015. - №49. – С.4.